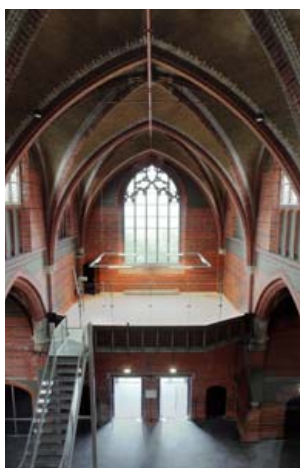

Flexibel door de antieke voordeur

Zicht vanuit de sacristie.

De Sint Annakerk in Breda onderging een restauratie en een herbestemming tot kantoorgebouw. Bijzonder was de eis van de oude eigenaar dat – mocht daar weer aanleiding toe zijn – het gebouw weer als kerk zou moeten kunnen fungeren. De uitdaging voor het ontwerpteam lag dus in het bedenken van een constructie die voor de benodigde, marktconforme vierkante meters zou kunnen zorgen, zonder de buitenschil ook maar aan te raken. Op de vrijwel onzichtbare ankers na, die meehelpen mee voor de stabiliteit, is de nieuwbouw daarin geheel geslaagd.

Het 'koor'-kantoor boven de entree.

Bijna drieduizend vierkante meter vloeroppervlak is op indrukwekkende wijze in de antieke Sint Annakerk gerealiseerd. Niet door het massieve, bakstenen gebouw voor een deel te verbouwen of door de sacrale binnenruimte dicht te zetten met wanden. De binnenruimte van de 'Sint Annastede' is nog steeds heel ruimtelijk en open: met een heel lichtvoetige staalconstructie zijn drie verdiepingen gemaakt, die het bakstenen 'omhulsel' nauwelijks raken. De combinatie van vloeren met een geringe dikte, uitgevoerd als staalplaat-betonvloeren, en veel glas geeft de binnenruimte een modern karakter. Met een toch wel heel vreemde, maar charmante tegenstelling tot de massieve, stenen kolommen van de kerk en de kleurrijke glas-inlood ramen.

De projectontwikkelaar was ook tegelijkertijd aannemer van het project: De Bonth van Hulten uit Nieuwkuijk. Het bedrijf mocht de kerk aanpakken en herbestemmen, kreeg voor de restauratie van het exterieur ook subsidie, maar was gebonden aan een heel streng eisenpakket. De oorspronkelijk architecten van het gebouw, de heren Cuijpers en Stuyt van het kantoor van vader Cuijpers (die van Amsterdam centraal station), maakten rond 1900 het ontwerp voor deze zeer robuuste, neo-gotische kerk. Met veel ornamenten in het metselwerk, fijntjes vormgegeven torentjes, maar zodanig stevig geconstrueerd, dat een eeuw na oplevering weinig aan te merken was op de bouwkundige conditie. Het dak moest vervangen, de gevel gepoetst en hier en daar een raam vervangen.

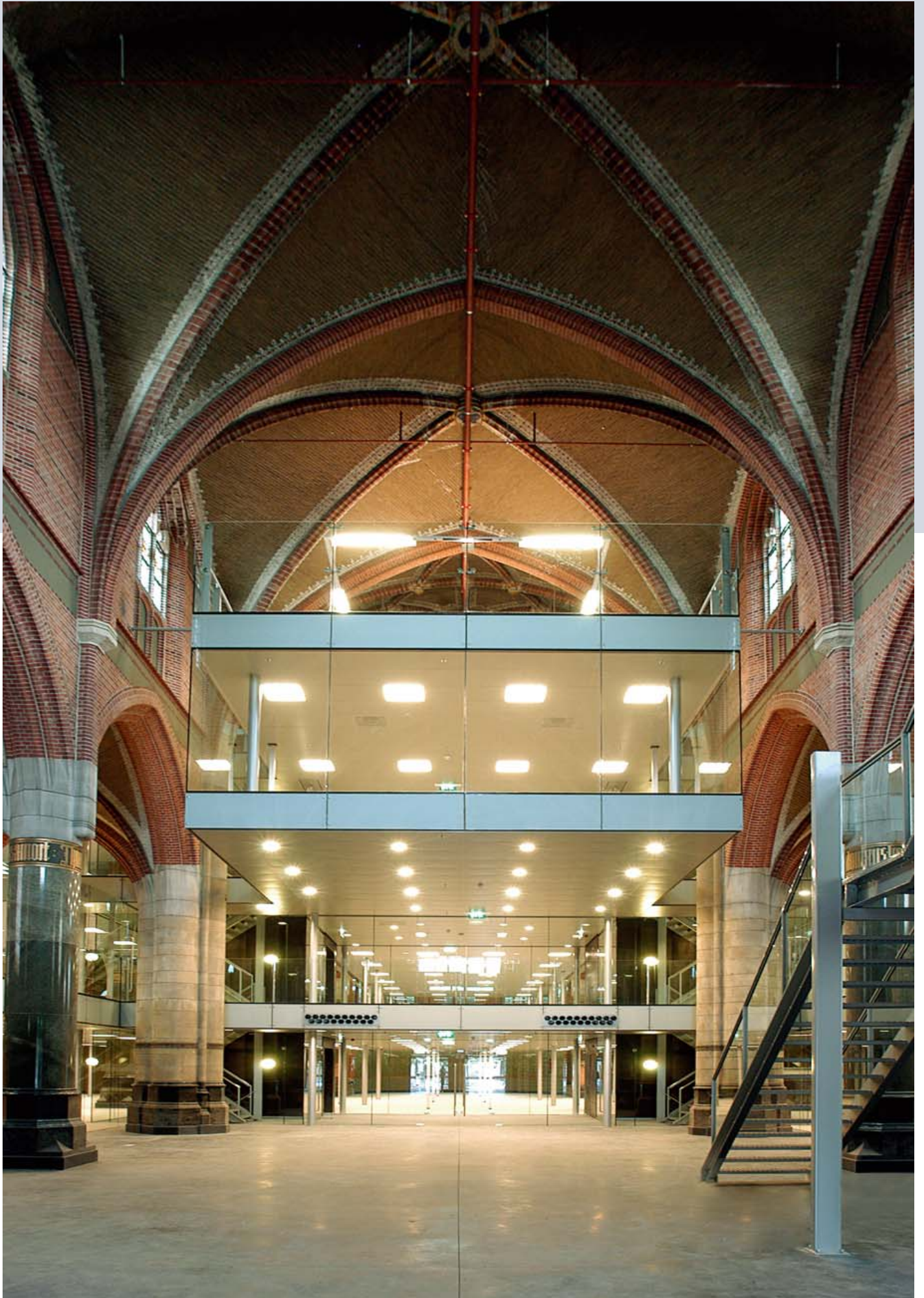
Voor het interieur gold in feite hetzelfde: na een grondige schoonmaakbeurt en schilderwerk zag alles er weer piekfijn uit. En zo zag het bisdom van Breda het ook graag, want dat was een voorwaarde voor overdracht geweest. Een andere voorwaarde, dat de kerk ook weer als kerk zou kunnen gaan fungeren in de toekomst, maakte dat voor een herbestemming tot kantoor een demontabele inbouw was vereist. Een inbouw, waarvan de onderdelen door de voordeur naar binnen zouden moeten komen. Architect Havermans van het Bredase bureau Oomen Havermans Waltjen bedacht een transparant doos-in-does systeem, dat in sjuwbare delen de kerk in zou kunnen worden gebracht.

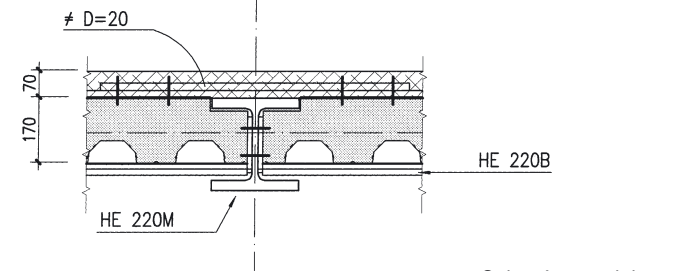
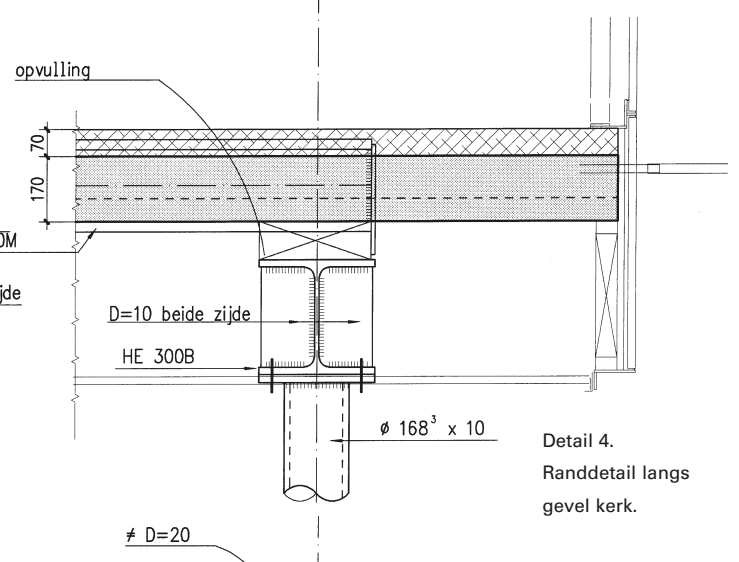
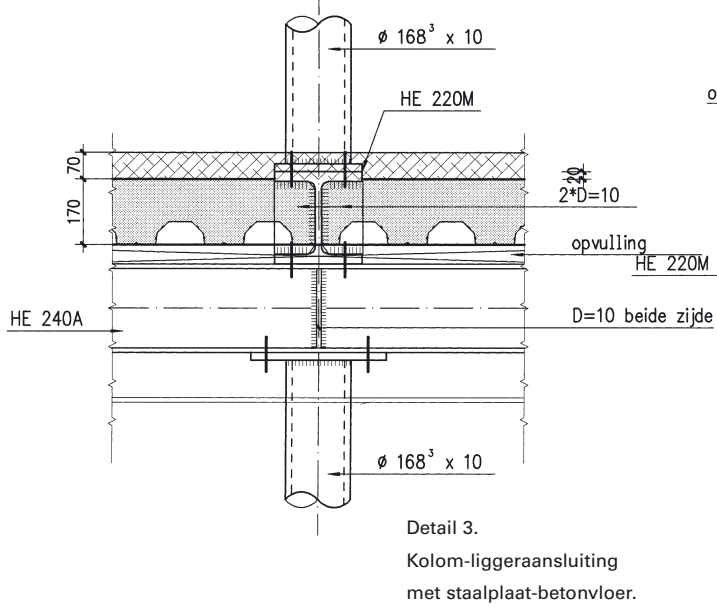
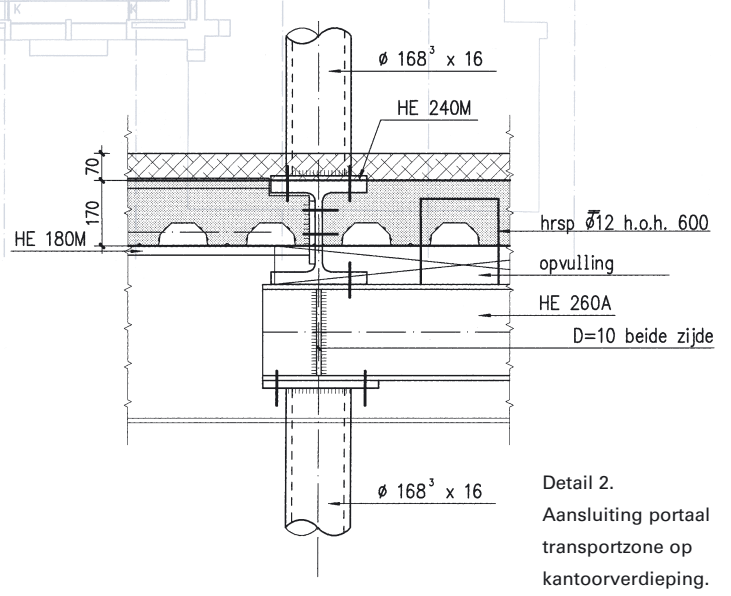
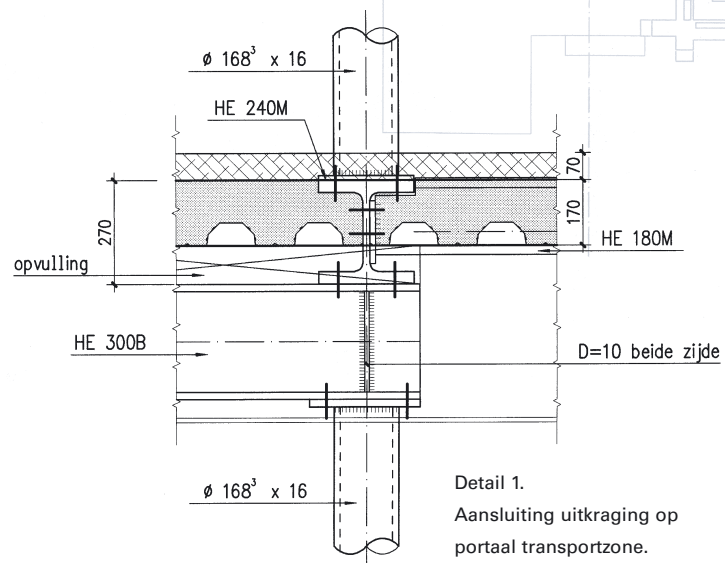
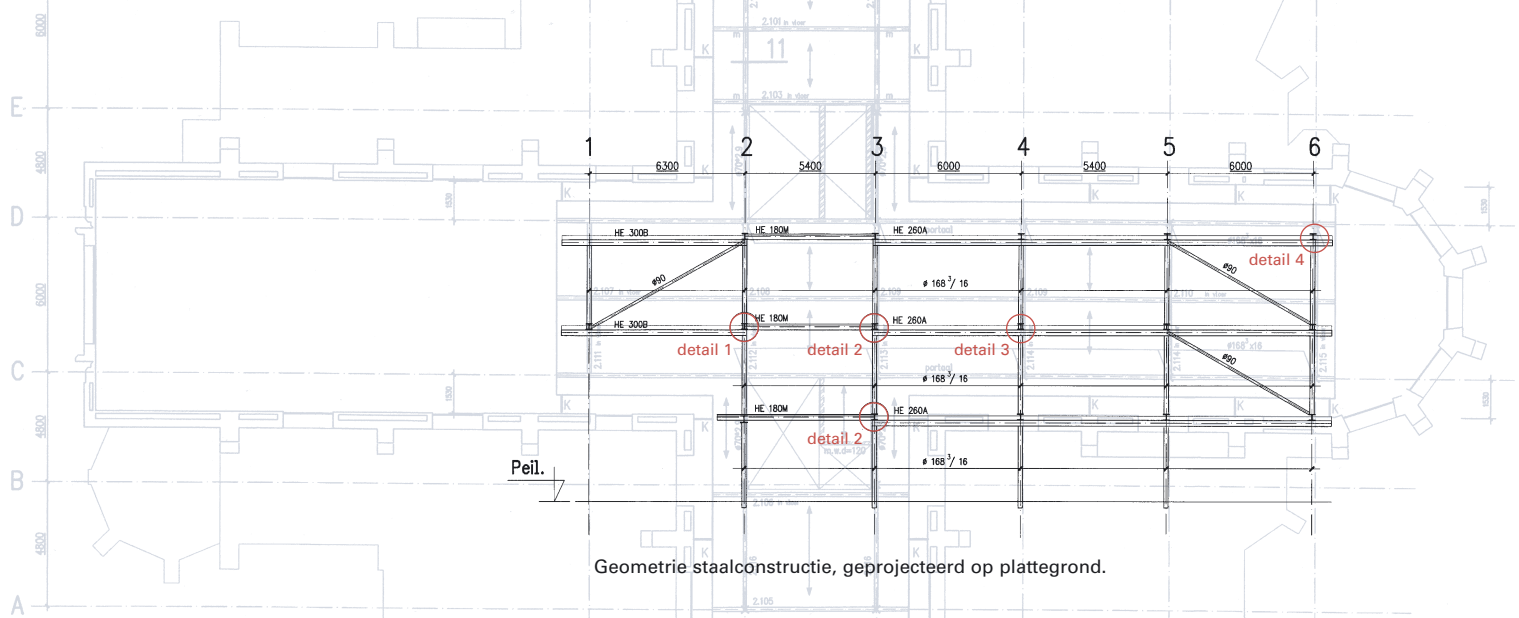
Uitkragingen en ankers

De hoofdingang van de kerk leidt de bezoeker nog steeds naar een grote, open ruimte. Het is een prachtige vondst dat de architect heeft gekozen om niet het hele schip te voorzien van een staalconstructie, maar de bovenste drie verdiepingen heeft laten uitkragen boven de 'entreehal'. In het hart van de kerk bevinden zich lift en trappartijen. Het koor boven de entree is nu ook kantoorruimte, bereikbaar met een lange trap. Aan de achterkant van de kerk is ook gekozen voor een uitkraging van twee verdiepingen, waardoor ook daar een open ruimte over de hoogte van de kerk is gebleven. De indeling van de kantoorruimten is zodanig gemaakt, dat meerdere huurders gebruik kunnen maken van de Annastede. Constructeur Bernard Sterk herinnert zich de ontwerpfase als 'gepuzzel': 'Vooral het uitzoeken

ir. C.C. Kruit

Caroline Kruit is hoofdredacteur van Bouwen met Staal

De kantoorverdiepingen zijn open ruimten, met hier en daar een (data-)kolom.

De kantoorvloeren zijn visueel vrijgehouden door glasplaten langs de gevel.

van de stramien was veel werk. Het stramien van de kerk was het uitgangspunt, daar kwam een nieuw stramien bij. Het afstemmen van de stramien heeft veel werk gekost.

De stabiliteit is verzorgd door de schijfwerking in de vloeren en door ankers naar de massieve schil van de kerk. Was dat niet 'verboden'? Sterk: 'Voor de eindtoestand, maar ook voor de verschillende fasen van de bouw, is de stabiliteit van de constructie per bouwlaag berekend. Het bleek onvermijdelijk om toch een verbinding te maken met de kerk. Juist omdat we de vloeren wilden loshouden van de binnengevel, hadden we dat steuntje nodig. Het is nu vrijwel onzichtbaar. En de ruimte tussen de nieuwe constructie en de bestaande gevel is ingevuld met een glazen, beloopbare vloer. Ook bij de bestaande kolommen is gekozen voor een dergelijke sparing.'

De fundering bestaat uit trillingsvrij aangebrachte holle buispalen met lengten van 4,5 m tot 8,0 m. De hele inbouw is opgetrokken met kolommen van stalen buisprofielen $\varnothing 168$ en HE-liggers in verschillende profielen voor de vloeren. De staalconstructie is in portalen gemonteerd, de hogere delen met behulp van een demontabel hijskraantje.

Staalplaat-betonvloeren

De projectontwikkelaar stelde de vloerbelasting voor alle verdiepingen op $3,5 \text{ kN/m}^2$ om de huurders zo flexibel mogelijk met het vloeroppervlak om te kunnen laten gaan. Met een overspanning van 4,5 m en de wens om zo licht mogelijk te bouwen, lag de keuze

voor staalplaat-betonvloeren voor de hand. Bijkomend voordeel: dit vloertype draagt ook bij aan de kipstabiliteit van de liggers. De vloeren zijn standaard 30 minuten brandwerend. Met een sprinklerinstallatie is aan de brandwerendheidseisen voldaan.

Gekozen is voor een hody-vloer met een totale dikte van 170 mm. De staalplaten in omega-profiel overspannen de 4,5 m met een breedte van ruim 1,0 m. De vloeren liggen op de bovenflens van de liggers, met uitzondering van de beuk waarin de liftkoker zich bevindt. Om meer ruimte te hebben voor de installatie is daar gekozen voor het plaatsen van de vloeren op de onderflens. Met een betonpomp, die buiten was opgesteld, kon de vloer snel worden gestort. In het vloerpakket zijn ook de leidingen voor de luchtbehandelingsinstallatie opgenomen. De vloerranden zijn afgewerkt met een metalen voorzetplaat in een lichte kleur.

'Binnengevel'

Van binnenwanden lijkt op het eerste gezicht geen sprake. Toch vond de projectontwikkelaar het belangrijk dat er in ieder geval een akoestische scheiding zou worden aangebracht tussen de verschillende delen van het kantoorgebouw. Voor het werkcomfort, maar ook met het oog op de gedeelde verhuurbaarheid. Glaspanelen met een dikte van 8.8.2 zijn nu aangebracht als 'binnengevel' voor de tweede verdieping. Voor de derde en bovenste verdieping reiken die glaswanden tot 1,8 m boven het vloeroppervlak, waardoor de atmosfeer direct onder de antieke gewelven letterlijk tastbaar is gebleven. ●

Projectgegevens

Locatie Haagweg, Breda • Opdracht De Bonth van Hulten Bouwonderneming, Nieuwkuijk • Architectuur Oomen Havermans Waltjen, Breda • Constructief ontwerp Adviesbureau Sterk, Breda • Uitvoering De Bonth van Hulten Bouwonderneming, Nieuwkuijk • Staalconstructie Barendsen, Vorden • Leverancier vloeren Reppel Bouwspecialiteiten E- en brandinstallatie Hoppenbrouwers, Udenhout • W- & S-installatie Verstappen Van Amolvoort, Nieuwland • Sprinkler BAM Techniek, Veenendaal • Oplevering 2004 • Bouwkosten circa 5 miljoen euro (restauratie en nieuwbouw) • Fotografie Dondigi, Breda

Technische gegevens

Kolommen buisprofielen $\varnothing 186 \times 16$, gecoat in RAL 7035 • Liggers liftbeuk HEM 180 (langs), HEM 220 (dwars), middenveld HEA 260, uitkraging HEB 300, randliggers IPE 360, zijbeuk HEA 300 • Trekstangen uitkraging D90 • Vloeren Hody SB60